

Lunds Universitet
Centrum för Teologi och Religionsvetenskap
Islamologi ISU 011
C- uppsats
2006-05-31
Handledare: Leif Stenberg

”Kring könet råder tystnad”

Makt och sexualitet mellan män i muslimska traditioner

Erica Li Lundqvist

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1. INLEDNING	3
INTRODUKTION TILL ÄMNET	3
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	4
METOD OCH MATERIAL	4
2. ANALYTISKA BEGREPP OCH UTGÅNGSPUNKTER	6
MAKT OCH SEXUALITET	6
FAMILJESTRUKTURER OCH SOCIALA BEGRÄNSNINGAR	7
KÖNSROLLER	8
KÄLLDISKUSSION	9
3. ISLAMISKA BEGREPP OCH HOMOTRENDER	11
HERMAFRODITER, EUNUCKER OCH ICKE-MÄN	11
SPRÅK OCH UTTRYCK	15
MANLIGT/KVINNLIGT – AKTIVT/PASSIVT	16
MANLIG DOMINANS OCH HOMOSOCIALA SAMHÄLLEN	19
PROSTITUTION, SODOMI OCH PEDERASTI	22
4. HOMOEROTIK I ISLAMISKA TRADITION	25
KORANEN	25
HADITHER	28
FIQH	29
ARABISK POESI	31
5. AVSLUTNING	35
ANALYS OCH KONKLUSION	35
SLUTORD	37
LITTERATURLISTA	38

1. INLEDNING

INTRODUKTION TILL ÄMNET

OCH MINNS Lot som sade till sitt folk: ' Måste ni begå sådana skamliga handlingar som ingen i världen har begått före er? Ni går upptända av lust, till män istället för till kvinnor! Nej, ni driver verkligen era utsvävningar för långt!¹

Ovanstående citat är hämtat ur Koranen men historien om Lot i Gomorra är även en biblisk berättelse. De sodomitiska handlingar som Lots gäster utsattes för begicks långt innan både Koranen och Bibeln nedtecknades, redan under den tidiga antiken, både i Grekland och i Rom, men det är sexualitet mellan muslimska män i muslimska traditioner som denna uppsats kommer behandla.

En nära vän till mig med irakiskt ursprung berättade för mig när jag nämnde att jag möjligen skulle skriva en uppsats om homosexualitet och islam om sina barndomsupplevelser i Irak. En av dem handlade om rädslan för att bli sexuellt utnyttjad av äldre män, särskilt av lärare, religiösa ledare och andra auktoriteter. Denna rädsla var enligt honom vanlig bland pojkar i Irak och utnyttjande av detta slag var inte helt ovanligt. Detta fick mig att ändra fokus från homosexualitet som ett identitetsbegrepp i en modern muslimsk kontext till att vilja undersöka ett beteende som har sitt ursprung i makt och sexualitet. Sexualitet är ett ämne som kan vara känsligt att diskutera, speciellt om man fokuserar på sexuella avvikelser eller perversiteter. Jag tänker inte själv ta ställning och benämna de beteenden jag kommer att beskriva som perversiteter, snarare som avvikelser från det normativa. Det finns även ett stort intresse från min sida att undersöka sexualitetens strukturer och behovsmekanismer. Ämnet makt och sexualitet är brett och det finns därför möjlighet för vidare undersökning och forskning inom ämnet. Vad jag kommer att fokusera på här är förhållandet mellan sexualitet, makt och islam. När jag började studera vad som skrivs och diskuteras om sexuella handlingar mellan män, i en muslimsk kontext, upptäckte jag är att det faktiskt finns regler för hur dessa handlingar får lov att utföras. De sexuella handlingarna utförs i tystnad. Tystnaden beror på maktens kontrollmekanismer för vad som avviker från de normativa regler den satt upp. Med tanke på att lagstiftningen förbjuder sodomi, pederasti och andra sexuella avvikelser blir detta faktum än mer intressant då det i mina ögon blir ett sätt att kringgå lagen och hitta kryphål för

¹ Bernström, 7:80-81

sina sexuella behov. Att göra dessa uttryck till maktspel och manliga dominanstekniker är ett beteende som jag kommer att undersöka. Titeln ”Kring könet råder tystnad” är ett citat från Michel Foucaults *Sexualitetens Historia* (1976) och den kommer att ligga som resonemangsgrund för denna uppsats.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med detta arbete är att undersöka samtalet om sexuella handlingar mellan män i muslimska traditioner och försöka se vad dessa handlingar betyder, socialt, religiöst och kulturellt, samt var de står i relation till allmänna normativa värderingar som grundar sig i familjeliv och andra sociala konstruktioner. Ambitionen är att jämföra kristen borgerlig kultur som ligger till grund för Foucaults resonemang om makt och sexualitet med muslimsk religiös kultur. Kan man hitta kopplingar mellan kulturella yttringar, religiositet och dessa sexuella handlingar? Är dessa sexuella beteenden bundna till en viss kultur? Och vad är det då i kulturen som bidrar till dessa uppfattningar om sexuella uttryck och handlingar. Finns det sociala mönster i form av patriarkala strukturer som påverkar dessa handlingars uttryck och påverkar i såfall de patriarkala mönstren till att sexualitet mellan män blir till ett maktuttryck?

METOD OCH MATERIAL

Jag kommer att se bortom konstruerade begrepp som ”homosexualitet”, ”queer” och ”gay” och istället undersöka diskursen om de faktiska sexuella handlingarna. Jag kommer även att undersöka hur dessa beteenden beskrivs i den religiösa traditionen. Vad säger Koranen och hadither om dessa homoerotiska beteendemönster? Jag ämnar använda mig av både Bernströms korantolkning och Zettersténs mer bokstavliga översättning från 1917 då jag vill ha en större bredd i mina källor. Då jag undersöker hadither som behandlar ämnet avser jag att använda en Internetbaserad hadithkonkordans. Det finns mycket litteratur om homoerotik och manlig sexualitet i en muslimsk kontext och litteraturen är mångfacetterad. Då jag antar ett historiskt perspektiv kommer litteratur inifrån den egna muslimska kontexten att användas, till exempel från den arabiska poesin, men även sekundärlitteratur. I avsnittet om eunucker använder jag mig främst av Shaun Marmouns bok *Eunuchs and Sacred Boundaries in Islamic Society* (1991), där Marmoun gjort en omfattande studie av historiska arabiska källor gällande eunucker. Marmoun tillsammans med Leila Ahmed utgör de enda kvinnliga forskarna och författarna i mitt källmaterial. Annan sekundärlitteratur med ett utifrånperspektiv kommer

självlklart att finnas med i syfte att ge en mer komplex bild. Jonathan Goldbergs bok *Reclaiming Sodom* (1994) är en studie i både manlig och kvinnlig sexualitet/homosexualitet med artiklar och material hämtat från en religiös kontext och den försöker hitta alternativa synsätt på den sodomitiska bibliska berättelsen i både islamiska och västerländska traditioner. Både Abdelwahab Bouhdibas bok *Sexuality in Islam* (1998) och Stephen Murray och Will Roscoes *Islamic Homosexualities* (1997) tar upp sexualitet och homosexualitet utifrån en religiös muslimsk kontext. Jag kommer även att använda mig av Internetbaserade sidor, gay och queer hemsidor samt *Wikipedia* som uppslagsverk. Jag vill dock uppmärksamma att dessa källor inte kan vara till hundra procent säkra då innehållet regelbundet ändras och byts ut. Wikipedia är ett Internetbaserat fritt uppslagsverk där vem som vill kan bidra med artiklar. Artiklar kan även ifrågasättas och kritiserats av andra för deras relevans och trovärdighet. Som analytisk utgångspunkt och resonemangsgrund använder jag Michel Foucaults teorier från hans trilogi *Sexualitetens historia*.² Foucaults teorier i *Sexualitetens historia* står inte i någon särskilt vetenskaplig position utan är mer ett undersökande i vilket han efter hand kommer fram till olika sätt att se på det samhälle han vill beskriva. Jag kommer att ha ett avsnitt där jag ger utrymme för källkritik, speciellt mot Foucault. Sist vill jag nämna Klaus Theweleit som med sin bok *Mansfantasier* (1995) på ett psykoanalytiskt vis undersöker sexualitet och makt i krigets kulturer samt könsuppfostran och våld.

Medveten om skillnader mellan olika länder i den muslimsk-arabiska världen vill jag visa en övergripande bild över ett religiöst dominerat samhälle. Skillnaderna kan bero på hur islamisk lag är tillämpad och hur stort inflytande de koloniala makterna haft i de olika områdena. Hela den arabiska världen har i stort sett varit enad genom religionen och språket men skillnader kan ändå vara stora såväl på lokal nivå som nationell. Olika inriktningar, såsom Sunni och Shia kan ha skilda tolkningar av muslimska traditioner samt att det på lokal nivå kan skilja sig i traditionsbundenhet och yttringar. Mina begränsningar ligger inom den religiösa sfären och med islam som grund för samhällsbildning och regelverk vill jag undersöka ämnet i min uppsats. Begränsningen ligger även i att jag enbart kommer att prata om manlig sexualitet. En anledning är den tydliga manliga dominansen inom islam och en annan att den kvinnliga världen oftast är väldigt sluten och kontrollerad och inte minst då den sexuella kvinnliga världen.

² Triologin innehåller banden, i kronologisk ordning, *Viljan att veta*, *Njutningarnas bruk* och *Omsorgen om sig*. Jag kommer att referera till dem som band 1-3.

2. ANALYTISKA BEGREPP OCH UTGÅNGSPUNKTER

MAKT OCH SEXUALITET

För att utreda begreppet makt och sexualitet har jag valt att använda mig utav Michel Foucaults analyser och teorier om sexualitet i hans trilogi *Sexualitetens Historia* som resonemangsunderlag.³ Foucault frågar sig redan i första bandet *Viljan att veta* varför könet så länge kopplats samman med synden och han påstår att det faktiskt ligger i maktens natur ”att vara förtryckande och att med synnerlig uppmärksamhet slå ner på onyttig kraftanvändning, intensiva njutningar och oregelmässiga beteenden.”⁴ Denna makt utövas i form av censur, förbud och förnekelse och är till sitt väsen en stark förtryckarmekanism. Foucault menar här att makten använder sig av ett förtryck snarare än förbud som bygger på strafflag. Förtrycket gentemot könet och sexualiteten bygger på tystnad, ”ett hävdande av icke-existens, och därmed också som ett fastställande: om allt detta finns ingenting att säga, ingenting att förstå, ingenting att veta.”⁵ Maktens baksida enligt Foucault blir att göra motstånd mot den, att det finns en njutning i maktens själva existens, ”lusten som tänds när man måste fly undan denna makt, bedra den eller travestera den.”⁶ Den självklara revolten blir att hitta vägar runt reglerna, att utnyttja maktens spelregler för att hitta dess kryphål. Definitionen av vad som är tillåtet och inte tillåtet är i ständig rörelse och innovationen blir ett verktyg för de sexuella avvikelsernas existens. En av Foucaults maktteorier i förhållande till kön och sexualitet bygger på två huvudsakliga diskurser om sexualitet, *Scientia sexualis*, som är den västerländska vetenskapen om sexualitet och *Ars Erotica* som i motsats, vilket namnet antyder, är erotikens konst, som Foucault antar har förekommit i bland annat Kina, Japan, Indien, Rom och den arabisk-muslimska världen.⁷ Den senaste av de båda diskurserna har ansetts som en orientalistisk idé om den arabiska kulturens syn på sexualitet. Foucault menar att ”Orientens” sexkonst till skillnad mot den ”västerländska” psykologiseringen, teoretiseringen, och uppdelningen av sexualiteten var fri och njutningsfull. Denna inställning

³ Michel Foucault (1926-1984) föddes i Poitiers, Frankrike. Han var utbildad läkare och forskare inom medicinhistoria, han var filosof och hade examen i psykopatologi. Sin första bok, *Maladie mentale et personnalité*, skrev Foucault 1954. Mellan åren 1955 och 1958 forskade och undervisade Foucault i Uppsala. Därefter åkte han till Warszawa i Polen där han inledde en kärleksrelation med en ung man. Då denna kärlekshistoria uppdagades blev han tvungen att fly Polen och han begav sig därefter till Tyskland och Hamburg där han undervisade på kulturinstitutet. 1960 återvände han till Frankrike. Under 70-talet jobbade han med sitt verk *Sexualitetens historia* och det sista bandet, *Omsorgen om sig*, gavs ut 1984. Foucault dog i Aids samma år och hans dödsfall fick stor uppmärksamhet både nationellt och internationellt.

⁴ Foucault, Band 1, 2004: 38

⁵ Foucault, Band 1, 2004: 35

⁶ Foucault, Band 1, 2004: 66

⁷ Foucault, Band 1, 2004:16

förändrades dock för Foucault under det fortsatta undersökandet i *Sexualitetens historia*. Idén om ”orientens” sexualitet som en erotisk konst menar Foucault har att göra med själva njutningen. Foucault säger att i ”kärlekskonsten extraheras sanningen ur själva njutningen(...)”⁸ Han menar också att njutningen inte står i förhållande till någon absolut lag om det tillåtna eller förbjuda utan står endast i förhållande till sig självt. Sanningen och vetandet som extraheras ur njutningen bör dock enligt Foucault förbli en hemlighet, precis som en hemlighet mellan en mästare och en lärjunge. Sanningen måste bevaras i hemlighet, inte för att den är skamligt utan för att den tappar sin verkan och kraft. Tystnaden kring könet i den motsatta ”västerländska synen” *Scientia sexualis* bygger på makt och vetande där bekännelsen blivit den frigörande kraften för sexualiteten och där makten tvingar till tystnad.

I föreliggande uppsats kommer jag som nämnt att undersöka synen och diskussionen kring sexuella handlingar mellan män inom islams tradition och studera om den teori som Foucault undersöker, *Scientia sexualis*, är mer jämförbar med islams religiösa kultur än vad *Ars erotica* är. Censuren mot sexualiteten, straffmekanismerna som reglerar utsvävningarna och det som sker i tysthet, om än organiserat, är alla mönster som enligt Foucault är typiska för de så kallade borgerliga samhällena. Jag menar, hypotetiskt, att de är minst lika typiska för religiösa samhällen som bygger sina värderingar på stark tro och patriarkala strukturer. Och då islam och kristendomen har mycket gemensamt finns det kopplingar även när det gäller sexuella värderingar.

FAMILJESTRUKTURER OCH SOCIALA BEGRÄNSNINGAR

Den styrande makten i Foucaults fall är det västerländskt kristna majoritetssamhället, ”Den viktorianska borgerlighetens evinnerliga mörker”⁹ som tagit kontrollen över sexualiteten. En jämförelse går här att göra med muslimska traditioner som sätter familjen i centrum och som bygger på en religionsuppfattning med tydliga patriarkala strukturer. Foucault menar att sexualiteten förtrycks under den viktorianska tiden.

Sexualiteten blir då ordentligt inlåst. Den flyttar inomhus. Den äktenskapliga familjen konfiskerar den. Och ställer den helt och hållet i fortplantningens tjänst. Kring könet råder tystnad. Paret, det gifta och balanserade paret, bestämmer reglerna. Det slår igenom som

⁸ Foucault, Band 1, 2004: 75

⁹ Foucault, Band 1, 2004:33

förebild, ställer upp normer, sitter inne med sanningen, bevarar rätten att tala och hemligstämpla.¹⁰

De båda samhällskonstruktionerna liknar varandra i mycket. Den religiösa samhällsordningen präglar bådars struktur och hållning, det som är ofruktsamt i fortplantningssyfte ses som överskridande, onormalt och skall straffas därefter. Vidare menar Foucault att sexualiteten, den som överskrider vad makten har satt ut som tillåtet, ändå existerar inom maktens boning, om än i tysthet. Den utomäktenskapliga sexualiteten får sin plats inom systemet om det kan ge profit. Makten utnyttjar dessa avvikelser genom att få något i gengäld för dess existens. Prostitution kan vara ett sätt. Den prostituerade belönas för sina sexuella tjänster, eleven som blir utnyttjad av sin lärare får kunskap i utbyte. Den passiva sexuella parten i en könsakt som av den aktiva parten utnyttjas som objekt kanske istället ser det som en njutning. På så sätt förvandlas nöjet det inte talas om till något som finns med i ett system. Som Foucault uttrycker det blir åtbörderna ”tillåtna i hemlighet och säljs till ett högt pris” och han menar att endast där kan ”den otämjda sexualiteten få ta sig konkreta men väl isolerade former och kunna uttrycka sig på ett hemligt, begränsat, kodat språk”.¹¹ Förbudet eller censuren mot sexualiteten har gjort att könet blivit en insats mellan stat och individ. De moraliska och religiösa värderingarna, äktenskapet som visas upp som ideal för samhällsbildande är alla aspekter av ett förtryck, en maktmekanism som styr individens beteende. Regler som bestämmer vad som är tillåtet och otillåtet inom äktenskapliga förhållanden är nog fastställda. Sexualitetens begränsning inom äktenskapet ger uttryck för en helig förening mellan män och kvinnor. Detta är grundbulten för både kristna och muslimska läror. Familjen får ”verka som kontrollinstans och sexuellt centrum”.¹² Utsvävningar utanför dessa förhållningsregler, som bland annat sodomi, pederasti och otrohet, straffas enligt lag. Många muslimska länder har förbjudit alla ovanstående handlingar och straffet är i vissa fall döden.

KÖNSROLLER

Det kan vara vanskligt att göra denna typ av könsuppdelning i en tid då könsroller mer eller mindre försöker lösas upp. Men då jag gör en historisk undersökning är det nödvändigt att beskriva den stereotypa uppdelning som dominerar de religiösa patriarkat jag vill beskriva.

¹⁰ Foucault, Band 1, 2004:33

¹¹ Foucault, Band 1, 2004: 34

¹² Foucault, Band 1, 2004:126

De tydliga manliga och kvinnliga roller som finns i religiösa patriarkala samhällen och den förening som endast kan ingås mellan man och kvinna, äktenskapet, ligger som grund för denna könsuppdelning. Det finns uppgifter om en gudomlig lag, både inom kristendom och inom islam, som säger att det finns två naturliga kön, man och kvinna, och att det till var och en har tilldelats speciella egenskaper för att ett könsumgänge dem emellan skall fungera enligt den naturliga lagen. Denna stereotypa indelning har varit den mest dominerande synen på könen. Det finns tydliga stereotypa indelningar som beskriver de två könen olika funktioner och roller. Foucault skriver i band 2, *Njutningarnas bruk*, om könets indelning mellan passiv och aktiv roll. Den passiva rollen har tilldelats kvinnor och den aktiva har tilldelats män. Då det gäller sexualiteten blir dessa roller än tydligare. Den aktiva rollen tilldelas den som ger något och där mottagaren får den passiva rollen, eller som Foucault beskriver det ”blir objekt för en annans lustar”.¹³ Det finns alltså ”två roller, två poler” och subjektet och objektets roller är nödvändiga för den barnalstrande könsakten. Men det är inte bara kvinnor som faller in i kategorin passiva. Utanför den naturliga instans som äktenskapet mellan man och kvinna utgör finns en större manlig sexuell arena som erbjuder andra kategorier av passiva roller under vilka slavar, unga pojkar och homosexuella män hamnar. Andra uttryck för denna kategori kan vara den effeminerade mannen som föredrar män istället för kvinnor och den unga pojken som blir utnyttjad av en äldre man. Alla dessa utgör en passiv roll, som mottagare för någon annans lust. Denna kategori kan vi kalla ”det tredje könet”, eller icke-män, det vill säga de män som inte uppfyller de manliga kvaliteterna. Dessa tar den kvinnliga rollen, den passiva men då de till fysiken fortfarande är män kan de varken klassas som man eller kvinna. Vad som är viktigt att poängtera är att typiska kvinnliga egenskaper ses som svagare än de manliga. Det kvinnliga könet skulle vara naturligt underlägset mannen. En kvinna skall således vara undergiven, passiv och mottagare. Nu är det viktigt att igen poängtera att dessa uppdelningar är stereotypa för religiösa patriarkala strukturer. Det är samhällen som är skapade av män, för män och de är varken konstanta i tid eller rum men typiska ur det historiska perspektiv jag antar.

Det tredje ”oidentifierbara” könet står alltså utanför det kontrollerade schema som lagts fram för de bägge könen. Det mansdominerade samhället är alltså de aktivas samhälle. Mannen sätter reglerna för att han har “The privilege and power associated with having a penis”¹⁴ vilket därmed gör penetrationen till ett manligt sexuell ideal. Och med dessa tankar

¹³ Foucault, Band 2, 2002:43.

¹⁴ Goldberg, 1994: 2

om könsroller som utgångspunkt kommer jag att beskriva grundläggande uppfattningar om kön i en islamisk kontext med början från Muhammads tid.

KÄLLDISKUSSION

Michel Foucault tillhör en kategori av tänkare man skulle kunna beskriva som den samtida franska filosofin. Till den gruppen av filosofer, skulle vi också kunna räkna exempelvis Jacques Derrida, Gilles Deleuze och psykoanalytikern Jacques Lacan. Det är tydligt att denna, under senare år, synnerligen inflytelserika tradition har sina rötter i en upplysningskritik där Friedrich Nietzsche och Martin Heidegger kan sägas vara de stora pionjerna. De driver ett projekt som vill avslöja det västerländska vetandets begränsningar inom den rationalistiska förnuftstradition som är en konsekvens av upplysningens generalisering av objektiviteten från det naturvetenskapliga fältet till de humanistiska vetenskapernas område. Foucault blir därmed en radikal tänkare vars utgångspunkt är det moderna projektets kris, det vill säga att vi står inför ett betydelsefullt avgörande som civilisation. Detta kristänkande är på många håll kritiserat, bland annat för sin närhet till ett historicistiskt synsätt, tanken att historiska epoker följer på varandra med en sorts nödvändighet. Foucault kan också kritiseras för att ha tagit det steg som Allan Megill beskriver som "the esteticist move" (se Allan Megill inledning), vilket innebär att när objektiviteten i vetenskapliga eller filosofiska utsagor väl förlorat sin auktoritet, öppnas möjligheten att med Nietzsches vokabulär: forma världen efter sin vilja. Det är tydligt att Foucault tagit det avgörande steget. Han beskriver sin position som "contestant"¹⁵, det avser en evigt kritisk relation till "dominanten" i den rådande hegemonin, och är en medtävlande i diskursernas krig. Att vara "contestant" anser Foucault vara den enda möjliga positionen för den som inte vill bli ett enkelt rov för dominantens makt. I *Sexualitetens historia* beskriver inte Foucault historiska fakta (i objektiv mening) om vare sig antikens Grekland eller det viktorska England. Däremot beskriver han hur maktens spel skapar sanningar om identitet och sexualitet. Därmed talar han lika mycket om vår egen tid som de historiska epoker där han hämtar sitt material. Vissa menar att man bör läsa Foucault med en viss försiktighet, särskilt när det gäller sanningsanspråket. Men för Foucault finns ingen objektiv sanning, bara konkurrerande perspektiv. Min egen position som forskare står i likhet med Foucault i en Hermeneutisk tradition¹⁶ där jag istället för att söka svar och visa fram en objektiv sanning använder tolkningen som forskningsmetod. Detta kan man säga är en form

¹⁵ Megill, 1985:197

¹⁶ *Filosoflexikonet*, se Hermeneutik, 1991:227

av kreativ forskning som snarare är ute efter att inspirera läsaren till vidare tolkning och forskning än att söka fakta och svar. Vad som undersöks är istället fenomen, handlingar och yttranden kring en specifik fråga, förståelsen av dessa och villkoren kring dem.

3. ISLAMISKA BEGREPP OCH HOMOTRENDER

HERMAFRODITER, EUNUCKER OCH ICKE-MÄN

Homosexualitet är ett begrepp som inte är äldre än från mitten av 1800-talet och skapades av den ungerske journalisten Karl M Benkerty under pseudonym. Homosexualitet är en sammansättning av grekiskans ord *homo* som betyder samma eller gemensam samt sexualitet som kommer från det latinska ordet *sexus* vilket har innebörden kön.¹⁷ Homosexuella, som en enskild sexuell grupp, är en ännu senare konstruktion, skapad under tidigt 1900-tal. Tidigare begrepp var sodomi eller ”det onämnbare” vilket var ett samlingsnamn för olika sexuella förbjudna handlingar. Då jag kommer att se bortom moderna konstruerade identitetsbegrepp får homosexualitet stå för passivitet i könsumgänget mellan män snarare än identitetsmarkör. Hermafrodit kommer från den grekiska mytologin om Hermes och Afrodites barn Hermafroditos som föddes tvåkönad. Hermafroditer, det vill säga tvåkönade personer, benämns idag som intersexuella.¹⁸

Jeffrey Weeks säger i förordet till *Sexuality and Eroticism Among Males in Moslem Societies*¹⁹ att det tas för givet att homosexualitet är ett universellt ord med samma betydelse både geografiskt och kulturellt och som innefattar en rad värderingar som grundar sig på psykologi, lust och praktisering. Den dominerande europeiska uppfattningen om homosexualitet har till idag handlat om omanlighet, att ha homoerotiska tankar om män och att ha en önskan om relationer med män blev sammankopplat med ett icke-mansbegrepp. Manligheten avsattes för kärleken och ett ”tredje kön” blev definierat. Foucault skriver att hermafroditer ofta uppfattades ”som brottslingar eller brottets avkomma, eftersom deras kroppsbeskaffenhet, själva deras existens, kränkte den lag som skiljde könen åt och föreskrev deras förening.”²⁰ Jag kommer framöver att undersöka detta icke-mansbegrepp så som det uppfattas i olika traditionella muslimska källor. Definitioner av ett så kallat ”tredje kön” har

¹⁷ www.rfslungdom.se

¹⁸ www.rfslungdom.se

¹⁹ Weeks, 1992: s. ix

²⁰ Foucault, Band 1, 2004: 60

sitt ursprung redan i den tidiga antiken och det är där jag kommer att börja min undersökning av begreppen.

Runt Medelhavsområdet, under antiken, fanns en grupp människor som definierades som "det tredje könet". Dessa människor var oftast män som saknade sexuell lust till kvinnor eller hade total avsaknad av sexuell lust. Denna avsaknad berodde på att de vid tidig ålder, strax innan puberteten kastrerades. De kallades eunucker vilket på grekiska betyder kastrerad haremsväktare. Dessa icke-heterosexuella asexuella män eller pojkar levde som tjänare bland kvinnorna i stora harem. Det var just deras omanlighet som var anledningen till att de fick vistas nära kvinnorna utan risk för att de skulle känna någon lust till dem. Kastreringen bidrog till att skäggväxten stoppades, underhudsfettet ökade kring pojkens höfter och mage och musklerna i kroppen samt penis slutade att växa.

Eunuck²¹

Dessa pojkar utan sexdrift förblev ett oidentifierat kön, varken man eller kvinna, så kallade icke-män. Man kan göra jämförelser med den katolska kyrkans kastratsångare som vid ung ålder kastrerades för att behålla sin ljusa sopranröst. Omanligheten hos dessa pojkar ansågs på den tiden mycket attraktivt. De skägglösa vackra pojkarna var ett ideal som attraherade många män som utnyttjade deras skönhet för egen njutnings skull. Eunucker under antiken hade inte så hög status som senare i muslimsk kultur utan blev ofta förnedrade och utnyttjade av sina

²¹ http://members.tripod.com/Barry_Stone/eunuchs.htm

ägare, då de i första hand var slavar och dessutom inte några riktiga män. Det fanns två typer av eunucker, den av människan kastrerade eunucken och de som föddes som eunucker, det vill säga utan testiklar och därmed ofullbordade i fortplantningssyfte. Den förstnämnda är mest vanligt förekommande. I vissa delar av Asien hade eunucker en högre status än hos greker och romare. Det var vanligt att eunucker arbetade för kejsarna i palatsen nära hovet. Detta spred sig vidare till Indien och Iran. Osmanska sultaner anammade användandet av eunucker från den bysantinska härskaren och så vidare. I en kristen syn var uppfattningar om eunucker, deras mening och funktion annorlunda än den tidigare uppfattningen att eunuckernas omanlighet och asexualitet skulle skilja dem från andra i samhället och ställas utanför de regler som fanns för andra. För en eunuck som saknade sexuell lust till kvinnor fanns flera möjligheter att inkluderas i samhället. Ett val kunde vara att gå den asketiska vägen och bli munk och helt hänge sig åt Gud. Andra alternativ var att gifta sig men att samtidigt leva i celibat. Däremot sågs det som syndigt att leva som ett oidentifierat kön eller att förbli effeminerad och detta straffades som sodomi.

Om vi ser på eunuckernas status i tidig islams historia så hade de en viktigare roll än tidigare i antiken eller i kristna samhällen. Eunuckerna, *al-khiṣyān*²², var av ett släkte som i vissa fall fick en helig status. Det var något med deras könlöshet som gjorde att de inte inkluderades i de universella lagar mellan man och kvinna som Gud nedsänt till människorna genom den heliga Koranen. De levde nära Muhammed och hans kretsar och senare blev de väktare runt och i Muhammads gravkammare i Medina. De ansågs bära på en speciell *baraka*²³ då de vistades så nära profetens kropp. Dessa ”Profetens Eunucker”²⁴ utgjorde en mäktig och rik organisation av väktare och beskyddare av området i och kring Muhammads grav. Marmon skriver i *Eunuchs and Sacred Boundaries in Islamic Society*²⁵ (1995) att samtidigt som de var av ett släkte, som på grund av sin ”könlöshet” av naturen inte kunde fortplanta sig, kom de att bli en symbol för makt utanför kön och tid. De särskiljde sig både från män och från kvinnor. Möjligen berodde deras styrka på att i det muslimska samhällets uppbyggnad på äktenskapliga strukturer och mannens kamp mot *fitna*²⁶, sågs de asexuella inte

²² Wehr, 1994: 282. Eunuck, singularformen, är *khiṣy*

²³ *baraka* betyder ordagrant ”välsignelse” (Wehr 1994: 67), men kan även ha betydelsen en gudalik kraft som personer kan besitta. Inom islam är *baraka* något som finns hos människor men även platser. *Baraka* kan överföras mellan människor och att få ta del av någon betydelsefull persons *baraka* ger lycka och välgång. Stora personer inom islams historia hade/har en *baraka* som många muslimer vill ta del av genom att besöka deras gravplatser som till stor utsträckning blivit vallfärds mål. Den som besitter den största *barakan* är Muhammad (Colin, 1967: 1032)

²⁴ Marmon, 1995

²⁵ Marmon, 1995: 6

²⁶ *fitna* betyder bland annat frestelse men även att sätta sin tro på prov. (Gardret, 1959: 931)

som ett hot mot den sociala och moraliska ordningen och att eunuckerna inte behövde uppfylla de krav på äktenskapliga plikter som gällde för män och kvinnor. Eunuckerna hamnade således i en position utanför de legala kategorier som ansågs vara ett ideal, vilket i sin tur innebar både brist på rättigheter och skyldigheter.

Islamisk rätt förklarar de olika stadier i livet som är betydelsefulla för en människas mognad. Det första stadiet är puberteten. Den indikerar övergången mellan barn och vuxen, mellan pojke och man. Med puberteten kommer mannens sexuella identitet och med den ett nytt moraliskt, socialt och rättsligt ansvar. Eunucker upplever aldrig puberteten, de genomgår aldrig någon transformering från barn till vuxen. De kom därför att stå utanför de legala kategorierna då de inte kunde åläggas det ansvar det innebär att vara man. Istället fick de ibland ett barns status. Pojkar som inte nått puberteten hade inga lagliga skyldigheter och då de var sexuellt ofullbordade ansågs de vara utan synd. Detta gällde följaktligen även för eunucker. De levde som barn, med varken skyldigheter eller förpliktelser, mellan två olika världar. Marmon skriver:

The eunuch/child is an intermediate being, safe in both worlds and belonging to neither. Just as the eunuch moved without danger between the world of men and the world of women, the very young child, as yet not 'complete' (*baligh*) in his or her sexuality, could move between different spheres of physical and moral spaces with little fear of disturbing the moral harmony of the universe.²⁷

Eunuckerna hamnade, som tidigare nämnts, i en mellanposition utanför det idealsamhälle där äktenskapliga plikter prioriterades och sexualiteten kontrollerades. Det tredje könet, som står mellan man och kvinna, mellan vuxen och barn, en så kallad icke-man kom även att spela en annan roll i muslimsk historia, nämligen den passiva rollen i homoerotiska relationer.

Icke-mansbegreppet sträcker sig in i vår tid med den effeminerade mannen, den unga vackra skägglösa pojken eller den homosexuelle mannen. Pojkar som inte blir riktiga män för att de tillåts eller tvingas att bli påsatta av äldre män, prostituerade eller andra som på ett eller annat sätt blivit av med sin "manlighet". Det finns många sätt för en man att mista sin manlighet men det yttersta är att "ge bort" sitt anus till en annan man. Det kan tyckas väldigt freudianskt att fokusera på den typen av sexuell makt men det är inte helt ovanligt att dominanten utövar sin makt med det redskap som är naturligt givet honom. Makt kan utövas genom pengar men alla har inte tillgång till den makten. Den enda makten som en man

²⁷ Marmon, 1995: 90

naturligt kan utnyttja är att han har en penis. Jag kommer att undersöka denna makt och vad som gör att den blivit en naturlig del av det samhälle jag vill beskriva nämligen ett religiöst patriarkalt.

SPRÅK OCH UTTRYCK

Jag vill här undersöka den terminologi, relaterad till homoerotiska handlingar, som finns i det arabiska språket. Det finns i arabiska inget eget ord för homosexualitet men en rad benämningar på sexuella handlingar mellan män som har med aktiva och passiva handlingar att göra som i många fall kopplas samman med homosexualitet. Det arabiska språket är rikt och anses vara det gudomliga språket som Gud genom Koranen nedsände till muslimerna. Det är genom koranen som normen för arabiskan sattes.²⁸ Det är intressant att se hur det i klassisk arabiska, bland annat i Koranen och hadither finns tecken på homoerotiska aktiviteter. Språket är ett viktigt verktyg för hur vi uppfattar saker. Genom språket kan vi människor uttrycka oss och skapa oss en identitet. Men språket kan också lura oss. Det kan sätta stämpel på människor och hindra oss från att se vad som finns bakom orden. Uttryck kan fälla människor och döma dem enbart efter den innebörd som läggs i ett visst uttryck. Då homosexualitet inte är ett ord som står för sig själv utan kopplas samman med ord som pederasti och sodomi²⁹ blir innebörden negativ. Homosexuella per definition utesluts ur språket och ges inte det utrymme som krävs för att accepteras som enskild grupp. Att säga att det inte finns homosexuella i den arabisktalande världen skulle vara fel men det skulle också vara fel att sätta alla under den kategorin bara för att de utför sexuella handlingar med män.

Vad jag vill diskutera här är först och främst vilka ord som förekommer i arabiska och hur dessa ord och uttryck kan påverka synen på dessa handlingar. I moderna ordböcker kan ord som relaterar till sexuella handlingar män emellan översättas till homosexualitet men det är i själva verket mer ett uttryck för passivitet i könsumgänget mellan män. Ord som hänvisar till homosexualitet kommer ursprungligen från ordet *Lūt*, Lot från Gomorra och flera andra ord härstammar från samma rot.³⁰ *Liwāt* är verbformen av *Lūt*, det vill säga själva handlingen sodomi eller pederasti men har också i moderna ordböcker fått betydelsen homosexualitet vilket i samma sammanhang får en väldigt negativ innebörd. I gamla arabiska ordböcker har

²⁸ Thackston, 1994: xii

²⁹ Wehr, 1994: 1036 och *Al-Mawrid* se pederasty, sodomi och homosexuality. Alla dessa ord har samma betydelse

³⁰ Arabiskan är uppbyggt på ett rotsystem där ett ord bygger på en rot på tre konsonanter. Flera ord kan sen härstamma från samma rot men få olika innebörd. Grundbetydelsen för ordet brukar oftast ha samma innebörd. Den grammatiska funktionen är den som ändras. För mer info om detta läs W. M Thackston, 1994.

liwāt betydelsen ”the doings of Loth’s people”.³¹ Vidare är ordet *Lūfi* den som utför handlingen, det vill säga en sodomit, pederast eller en homosexuell med en passiv roll.³² Den som intar den aktiva sodomitiska rollen kallas *malūt* eller *mulāwit*.³³ Språket visar en tydlig skillnad mellan den passiva och den aktiva rollen, den som penetrerar och den som blir penetrerad. Motsatsen till *liwāt*, som står för en aktiv handling, är ordet *ubna* som kan översättas med passiv pederasti och den som har den läggningen kallas för *ma’būn*.³⁴ Det går att hitta fler ord som tyder på den här typen av uppdelning. Delas orden upp efter aktivt particip, *fa’il* och passivt particip *maf’ul*³⁵, kan skillnader tydligare ses mellan sodomiten och den sodomiserade. Under aktivt particip finns termer som *sani*, den som gör något, *’ala* den som är överst eller *dabbab*, den som kryper (över någon). De termer som hamnar under passivt particip blir således, *asfal*, den som är underst, *madbub ’alaihi*, den som blir krypen över av någon, *malut bihi*, den sodomiserade och *manyak*, den ”knullade”, som på modern turkiska betyder galen eller idiot.³⁶

Separationen mellan aktiv och passiv delar även upp och skiljer pojkar från män. Många ord som har som första betydelsen pojke eller liknande har även tilldelats andra innebörder som att ”inte vara man”, det vill säga vara feminin, att vara undergiven eller av lägre status. Ordet *amrad* som betyder ”skägglös yngling”³⁷ används även för att beteckna den passiva pederasten. Jag kommer längre fram att ge en mer ingående förklaring till ordens innebörd. Detta avsnitt är tänkt som en introduktion av den terminologi som jag har att röra mig kring. Ord som ovanstående finns nämnda i olika källor från islams tradition och jag kommer som nämnt att sedan undersöka dessa ord och hur de används i källor som Koranen, hadither och i den klassiska arabiska poesin.

³¹ Sofer, 1992: 8

³² Wehr, 1994: 1036

³³ *Encyclopaedia of Islam*, se *liwāt*, 1983:777

³⁴ *Encyclopaedia of Islam*, se *liwāt*, 1983:777

³⁵ *fa’il* och *maf’ul* används som dummies i arabisk grammatik för att redovisa den grammatiska uppbyggnaden. Orden har i sig ingen betydelse.

³⁶ Sofer, 1992:10f

³⁷ Sofer, 1992:12

MANLIGT/KVINNLIGT – AKTIVT/PASSIVT

Allt som Vi har skapat har Vi skapat i motsatspar...³⁸

Detta är den Gudomliga harmonin så som Gud har skapat den. Två motsatser, man och kvinna, feminint och maskulint. Allt i naturen är uppdelade efter dessa dikotomier.

Bouhdiba skriver i *Sexuality in Islam* att den islamiska modellen för ett fungerande samhälle bygger på en harmonisk syntes mellan de bägge könen³⁹. Den gudomliga harmonin är således uppdelad i två poler, manligt och kvinnligt, som kompletterar varandra i allt i livet. Det manliga står för styrka och kreativitet och den kvinnliga motsatsen står för passivitet och svaghet. Mannen och kvinnan har med andra ord tilldelats dessa olika roller för att balansera det liv där fortplantning och äktenskap, *nikah*⁴⁰, utgör en primär uppgift i livet och ett ideal i ett religiöst patriarkat. Bouhdiba framhåller att:

The unity of the world can be achieved only in the harmony of sexes realized with full knowledge. The best way of realizing the harmony intended by God is for the man to assume his masculinity and for a woman to assume her full femininity.⁴¹

Trots de båda polernas gudomliga kompletterande finns det en hierarkisk uppdelning könen emellan. Enligt den dominerande tolkningen av Koranen, har mannen en naturlig dominant roll och blir således även överlägsen i dessa två polers förening. Den rent fysiska naturliga dominansen kan även tänkas komma sig av att mannen har en penis och det är genom penetrationen som mannen visar sin överlägsenhet, gentemot kvinnor eller andra män. Som språkbruket tyder på är det viktigt att sex mellan män inte sker mellan jämlikar. Denna mer sociala konstruktion bygger inte på religiös tro utan på en maktutövning som mer bygger på patriarkala strukturer än på religiösa värderingar. Vad det vill säga är att en man inte har någon ömsesidig sexuell relation med andra män utan med män av lägre status, i praktiken pojkar eller kvinnor. Statuskillnaderna kan variera. Det kan handla om åldersdominans där pojkar utnyttjas av män eller att använda sin makt genom pengar vilket innebär att köpa sig sex och genom det inta den dominant rollen. Den passiva rollen faller naturligt på den som ger sig hän åt någon annans lustar. Den riktiga mannen blir inte ”påsat”, han penetrerar. Penetrationen som handling uttrycker en stark överlägsenhet som även gäller mellan män och

³⁸ Bernström, Sura 51:49

³⁹ Bouhdiba 1999: 30

⁴⁰ *nikah* betyder samlag inom äktenskapet. Mer förklaring kring innebörden kommer senare.

⁴¹ Bouhdiba 1999: 30

kvinnor. En aktiv handling blir således ett uttryck för manlighet och dominansen utövas gentemot det som anses svagare.

Uppdelningen mellan manligt och kvinnlig, passivt och aktivt är vanligt i patriarkala samhällen och tydlig i muslimska traditioner. En liknande koppling kan göras till den tidiga antika synen på sexualitet och homoerotiska handlingar. Roscoe gör en koppling till förislamiska trender i *Islamic Homosexualities* där han förklarar olika statusroller och könsdefinitioner:

The category of status-differentiated homosexuality includes not only *paiderastia*, relations between adult men and youths such as flourished in Athens, but all relations between individuals socially defined as male in which one partner is of higher status than the other. This hierarchical model of sexuality, which applied to heterosexual as well as homosexual relations, was based on a distinction between the inserting (high status) role and the penetrated (low status) role in sexual intercourse...⁴²

Roscoe menar att islam i sitt tidiga skeende var relativt tolerant gentemot andra kulturer och religioner och adopterade variationer av beteenden även då det gäller sexualitet. Han menar därför att för att förstå islams syn på homoerotiska handlingar och sexualitet mellan män är det viktigt att se på närliggande områden och förislamiska kulturer för att få en komplett förståelse av ämnet.

Könsdefinitioner och statusroller inom islamisk kultur har bestämts genom äktenskapet och allt som ligger utanför det stör den heliga balansen. Koranen begränsar sexualitet till äktenskapet och slaveri⁴³, det senare innebär att en man kan ha sex med en slav, manlig som kvinnlig. Äktenskapet är konstruerat för att motverka sexuell frustration och synd men har även lett till att det legitimerar en mans manlighet och ger honom vissa friheter att agera utanför den heliga alliansen. En man som uppfyller sina äktenskapliga plikter, är genom samhällets ögon en riktig man och så länge han uppfyller de kraven på manlighet som samhället kräver kan han utan större problem utföra sina sexuella maktlekar utan att det stör den gudomliga harmonin och ordningen. Men det kan också vara accepterat att ta den passiva rollen så länge det inte görs till ens yrke eller blir en del av ens identitet. Med andra ord får det bara ske med en passivitet som inte heller den påverkar den sociala ordningen.⁴⁴ Denna inställning är vanlig och mannens sexualitet är ett icke ifrågasatt beteende. Carlsson, tar i sin

⁴² Roscoe, 1997: 56

⁴³ Stewart 2004:580

⁴⁴ Schmitt, 1992: 6

avhandling upp en undersökning som visar utbredningen och variationer av homosexuella vanor bland unga i Beirut.

En undersökning baserad på 113 manliga, till huvuddelen arabiska och muslimska studenter i Beirut, mellan 17 och 28 år och med en medianålder av 21,0 år, visar att 38 % någon gång haft homosexuellt umgänge, och att medianåldern vid den första homosexuella erfarenheten därvid var 14 år. Aktiv homosexualitet räknas som en viril form av maskulinitet, medan däremot onani, som är mindre vanligt än vad liknande undersökningar bland amerikanska studenter visar, är en mindre väl sedd sexuell aktivitet.⁴⁵

Här påvisas återigen vikten av att vara aktiv i könsumgänget med män. När en man tillåter sig att bli knullad förlorar han sin manlighet, sitt namn, sitt rykte OM han blir påkommen. Den som penetrerar behåller i sin tur sin naturligt tilldelade manlighet till skillnad från den som blir påsatt som istället "ger bort" den frivilligt eller ofrivilligt. Huruvida onani ses som en passiv eller aktiv handling är otydligt men ses däremot som en mindre väl ansedd sexuell aktivitet som inte kopplas ihop med manlighet. Jag skall vidare undersöka den manliga dominansen i det offentliga rummet och hur den presenteras utifrån islamisk samhällsbildning.

MANLIG DOMINANS OCH HOMO-SOCIALA SAMHÄLLEN

"A balanced society produces a balanced sexuality – and not the reverse!"⁴⁶ skriver Bouhdiba i förordet till *Sexuality in Islam*. Han menar därmed att samhället reglerar den privata sfären och inte tvärtom. Så om det i den privata sfären sker saker som kan hota den bild av islam som bygger på patriarkala strukturer, värderingar och manlig dominans, blir det ett problem som stör hela den samhälleliga ordningen. Kontrollen måste därför ske på ett mer offentligt plan. Enligt den patriarkala strukturen är det familjen, som är designad för fortplantning, som kontrollerar sexualiteten och begränsar den. Män har den dominanta rollen i den kontrollinstans som äktenskapet utgör och har därmed även kontrollen över kvinnors sexualitet. Kvinnors roll är idag debatterad av både muslimska feminister och icke-muslims men har genom historien varit att vara undergiven mannen. Det är vanligt ur ett shariarättsligt perspektiv att det i muslimska familjer först är modern som har kontroll över barnen tills de nått puberteten, sedan blir de mannens ägodel. Vad gäller kvinnor i familjerelationer så går de

⁴⁵ Carlsson, 2000: 62

⁴⁶ Bouhdiba, 1998: vii

först från att vara kontrollerad av fadern till att senare bli kontrollerad av maken i och med äktenskapet. Kvinnors sexualitet har på så sätt blivit en del av männens egendom.⁴⁷ Kvinnor har genom islams historia varit underlägsna männen. Trots att det finns feminister som påstår att religionen i sig inte bidrar till det, står det likväl skrivet i Koranen om kvinnors lägre position gentemot männen.

Männen vare kvinnornas föreståndare på grund av företräde, Gud givit somliga framför andra, och de utgifter av sina ägodelar, som de hava; därför skola och de rättskaffens kvinnorna vara undergivna och aktsamma om vad som är fördolt, därför att Gud aktar dem. Och vad dem beträffar, av vilka I frukten uppstudsighet, så varnen dem, skiljen dem från bädden och agen dem, men om de då lyda eder, så söken ej sak med dem! Gud är förvisso hög och stor.⁴⁸

Suran tyder på att mannen även kan ha den dominanta rollen då det gäller sexlivet. Mäns kontroll över den kvinnliga sexualiteten blir tydligare beroende på den uppdelning som görs i det sociala offentliga rummet. Separationen mellan det manliga och det kvinnliga och vikten av att uttrycka distinktionen dem emellan sker tydligt i det offentliga rummet. Det könssegregerade samhället bidrar till vad som kan kallas ett homo-socialt samhälle där män umgås med män och kvinnor med kvinnor och relationen mellan män blir mer naturlig än den till kvinnor. Redan vid ung ålder separeras pojkar och flickor och separationen uppmuntrar till så kallad ”male-bonding”⁴⁹ Ett homo-socialt samhälle kan förklaras som ett mansdominerat samhälle där en manlig kultur skapas, där det är lättare för män att umgås och ha nära relationer utan att det verkar avvikande på något sätt. Uppmärksamheten ligger istället på att separera de bägge könen och försöka att undvika möten och kontakt dem emellan. Det offentliga rummet är skapat av och för männen och de kan därför vara friare i det spelrummet än vad kvinnor kan. Det är på deras villkor och de sätter själva upp reglerna för hur det skall fungera i det rummet. Självklart är männen också bundna till vissa mönster som den till exempel tydliga machokultur som kommer utav en rådande manlig dominans. De har även en hel del samhällseliga plikter det skall uppfylla för att få ett friare spelrum. En av dessa plikter är att hålla den äktenskapliga institutionen intakt och så länge han sköter sina äktenskapliga plikter är det ingen som ifrågasätter om det förekommer homosexuellt beteende utanför detta, i alla fall är inte fokus så stort på den man som sköter sin yttersta institutionella plikt. Foucault pratar i *Njutningarnas bruk* om en mansmoral, ”en moral som är tänkt, skriven,

⁴⁷ Ahmed, 1992: 12

⁴⁸ Zetterstén, *Koranen*, 4:38

⁴⁹ Schmitt & Sofer, 1992: 44

utlärard av män, och som vänder sig till uppenbarligen fria män”⁵⁰. I detta fall talar han om antiken men det finns mönster i muslimska samhällen som visar att denna moral även passar in där.

Den manliga dominansen och vikten som läggs på manlighet syns även symboliskt i det offentliga rummet, ett falliskt offentligt rum⁵¹ som frambringar männens maktbegär. Pojkars tidiga identifikation med fadern, islams fallenhet för hjältedyrkan som ytterligare förstärker det manliga idealet och en kultur som hyllar det manliga och dominanta och samtidigt föder avsmak för det svaga och förakt och rädsla gentemot kvinnor⁵², bidrar tillsammans till ett homo-socialt samhälle och sexuella handlingar mellan män i en sådan kontext blir lättare att förstå. Trots den tydliga manliga dominansen i samhället finns det regler för mannens uppförande. Regler som jag tidigare nämnt handlar om makt, makt som utövas genom manlighetens yttersta symbol på det som anses vara omanligt..

”With females segregated and tightly controlled, young and/or effeminate males available for sexual penetration are tacitly accepted – and very carefully ignored in Muslim societies, past and present.”⁵³

Det homo-sociala samhället tillåter att makten utövas så länge den inte blir en offentlig angelägenhet. Det faktum att ingen pratar om det gör det socialt accepterat, det som inte pratas om existerar inte. Ingen kan klassas som homosexuell eftersom det saknas ett enskilt ord för det. Likaså är det i sin ordning så länge utövarna inte blir påkomna. Det kan skämtas om det men ingen skulle öppna diskutera sina sexuella handlingar som verkliga. Allt som avviker från det normativa blir kvar i det fördolda.

Tystnaden kring könet och det som avviker från normen har gett upphov till att det sociala livet och de levnadsregler som finns inom det har skapats för att skydda dessa avvikelser. Om dessa avvikelser inte diskuteras kan det leda till att toleransen om vad som faktiskt är överskridande ökar. Det finns andra koder för vad som är tillåtet utan att överskrida dessa gränser och om det mot förmodan skulle göras en överträdelse kan folk bara vända ryggen till och låtsas som om inget hänt. För om folk talar om det, blir det en realitet som måste bearbetas och troligen tas upp till debatt och samhället vill till varje pris undvika

⁵⁰ Foucault, Band 2, 2002: 24

⁵¹ Schmitt & Sofer, 1992: 3

⁵² Sofer 1992: 25

⁵³ Murray and Roscoe 1997:42

moralpanik. Denna mentalitet innebär en avsaknad av subkulturer. Subkulturer kan inte utvecklas om det inte finns utrymme inom den normativa sfären att acceptera dem. Subsexualiteter eller avvikelser blir endast identifierade genom sin normsättare. Om normsättaren väljer att ignorera utbrytarna kan man då säga att de inte existerar? I alla fall är det så i teorin.

Den form av subsexualitet som diskuteras i denna uppsats existerar, om än i tysthet. Identitet och subkulturer är ett modernt påfund. Ovanstående diskussion tyder på att skillnaden mellan en "homosexuell", en "sodomit" eller en "heterosexuell" man som har sex med "icke-män" kan alla vara olika uttryck för mer eller mindre vanliga sexuella handlingar. Det som gör att en homosexuell blir homosexuell är ett socialt igenkännande, inte nödvändigtvis medgivande men en plats i den sociala kontexten, om än under kategorin subkultur. Under den historiska period som jag undersöker har det vistats att det rått en viss tystnad kring könet och sexualitet utanför äktenskapet. Trots detta existerar den, inte bara som ett fenomen i den muslimsk kultur, utan överallt där förträngning och tystnad om normöverskridande handlingar existerar.

PROSTITUTION, SODOMI OCH PEDERASTI

The use of the asshole is the touchstone of the conflict between the private and the public (the political.)⁵⁴

Ett samhälle som förespråkar en strikt reglerad sexualitet och en tydlig separation mellan könen och samtidigt utövar en stark sexuell makt på sina svaga är typiskt för de samhällen jag beskriver. Detta betyder också att det är en kultur där subsexualiteter har ett relativt stort spelrum, i alla fall för männen. Vad Goldberg menar i ovanstående citat är att sexuella handlingar mellan män är en revolutionär akt som överträder samhällsregler och naturlagar. Vad som egentligen skulle förbli en privat angelägenhet har blivit ett offentligt problem och däri ligger konflikten mellan det offentliga, politiska, och det privata. Risken med att det privata har en högre kontrollinstans är att det privata då blir en offentlig angelägenhet. Då det uppstår problem mellan dessa instanser, privat och offentlig, görs försök att tysta ner eventuella hot för att undvika en samhällelig debatt och oro. Mycket sker därför i tysthet eller ses mellan fingrarna av makten för att undvika moralpanik. Detta bidrar till att de svagas rättigheter inte tas om hand. Då männens moral styr, och där den dominanta utövar sin makt på de svaga kan konsekvenserna bli att lagen tas i egna händer och formas efter egna behov.

⁵⁴ Goldberg, 1994: 236

De starka håller varandra bakom ryggen medan de svagas rättigheter förtrycks och ignoreras. Detta är givetvis extremen av att tysta ner och undertrycka begär. Straffmakten som starkt reglerar de sexuella utsvävningarna bidrar till att uttryck som anses perverterade döljs. Sodomi, prostitution och pederasti, som några exempel, är straffbart enligt lag och i vissa fall är konsekvenserna av detta handlande döden. Men makten jagar inte aktivt efter problemen. Den har i det här fallet inte som uppgift att söka upp problemen, göra razzior mot sina egna utan försöker istället att tysta ner debatter och osynliggöra problemen. Effekterna blir att de mest förbjudna handlingarna blomstrar i sådana samhällen. Sodomi har sedan länge varit ett förbjudet område i många kulturer. Ordet sodomi som har sitt ursprung i den bibliska historien om Sodom och Gomorra⁵⁵ har blivit ett negativt uttryck för en sexuell perversion av värsta sorten och i vissa fall kopplad till homosexualitet. *Liwāṭ*, den arabiska termen för sodomi, så som den beskrivs i Koranen är egentligen en överträdelse av den sociala ordningen. Den har egentligen inget med sexuell lust att göra utan påpekar istället en ogästvänlighet mot gästerna som besökte Sodom. Vidare har begreppet blivit en term för icke-produktiv sexualitet, vilket inom islamisk tradition stör den gudomliga harmonin mellan könen.⁵⁶ Pederasti skiljer sig inte mycket från *liwāṭ*. Om sodomi är själva penetrationen av anus är pederasti riktat specifikt till könsumgänge mellan män och pojkar. I en muslimsk värld var pederasti vanligt förekommande redan under 800- talet och slutade inte vara en öppen praktisering förrän runt mitten av 1900-talet.⁵⁷ Attraktionen till unga vackra pojkar finns beskriven i många historiska källor och Muhammad skall vid ett tillfälle ha sagt till sina följeslagare ”Beware of beardless youth for they are a greater source of mischief than young maidens.”⁵⁸ Det finns mycket i den arabiska poesin som uttrycker attraktionen till unga pojkar vilket jag kommer närmare in på i senare kapitel. Medan sodomi har sett som en grov synd genom islams historia har pederasti varit mer eller mindre tillåtet, dock inte utan problem.

Gianni De Martino tar i en artikel ur *Sexuality and Eroticism Among Males in Moslem Societies* upp hur marockanska pojkar prostituerar sig för till exempel en biobiljett, några kronor eller små presenter.⁵⁹ Många marockaner påstår själva att homosexualiteten i Marocko beror på utlänningar som påverkat unga marockaner. Ändå är det vanligt med sodomi och pederasti i Marocko och en relevant fråga som kan ställas är huruvida en sodomit skall kunna utöva sin makt och sina sexuella begär om det inte finns homosexuella unga pojkar, det vill

⁵⁵ Genesis 19

⁵⁶ Katz, 1994:44

⁵⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Pederasty_in_the_Islamic_world

⁵⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_views_of_homosexuality

⁵⁹ Schmitt & Sofer, 1992: 25

säga undergivna och passiva män? Det finns i Marocko homosexuella per definition som önskar ett partnerskap med en annan man och som längtar efter manlig kärlek men det finns det även de som utnyttjas av till exempel sina lärare, kusiner, grannar med flera. Martino beskriver olika kategorier och stadier som en pojke kan genomgå. Antingen förblir han en pojke som fortsätter att bli påsatt eller så blir han till slut en man och blir den som penetrerar. Pojkar som blir utnyttjade, pojkar mellan 9 och 17 år kallas i Marocko för *zamel*. När En *zamel* runt 16-17 förlorar sina manliga beundrare eller tar steget att själv penetrera pojkar eller flickor blir han man. De som efter 17 år fortsätter att bli påsatta får namnet *hassās*. Marino gör här en jämförelse mellan marockansk sexualitet och ”västerländsk”. Han menar att den marockanska synen på sexualakten är hygienisk och en ”release of tension” i motsatts till ”västvärdens triviala” lust som lämnar en tom efteråt, en lust som är logiskt kontradiktorisk med det förbjudna. Och som motsatts till det beskriver han att ”In the Arabic-Islamic world sexuality still has a holy, anti-modern character; it is divided into ’pure’ and ’impure’. After the act the ’impure object’ is thrown away like a dirty sheet (...)”⁶⁰ Detta innebär att det förbjudna ligger i själva lusten och genom att minimera den och endast se det som en akt utan större betydelse samt göra sin partner till ett objekt så legetimerar det själva sexualakten. Skillnaden mellan ”västs” syn på sexualitet och den ”arabisk-islamiska” synen menar Marino även bygger på att “the western unconscious is guilt-ridden: individuals seek relief by confessing, by telling everything(...)” och att marockaner istället glömmer alla de saker som det inte pratas om.⁶¹ I likhet med Foucault jämför Marino ”västerlandets” bekännelsebehov med, i det här fallet, ett marockanskt synsätt som innebär att man inte talar om det som sker utan glömmer bort det. Foucault skulle nog bli besviken över en sådan beskrivning om ”kärlekskonsten”.

Prostitution visar sig vara ett vanligt problem som förekommer även om manlig prostitution, till skillnad från kvinnlig inte är olaglig. Göran Carlsson, en svensk kännare av könsroller och sexualitet i kulturellt perspektiv, skriver bland annat i sin avhandling, *Religion, Kultur och Manlig Sexualitet*, om prostitution och homosexualitet i Oman att:

Medan kvinnlig homosexualitet är olaglig, är manlig på sin höjd suspekt. Staten praktiserar ett slags låt-gå mentalitet gentemot företeelser som inte stöter folk, och den homosexuella prostitutionen uppfattas som nyttig såtillvida att den skyddar samhället mot något ännu värre: kvinnlig prostitution.⁶²

⁶⁰ Schmitt & Sofer, 1992: 27

⁶¹ Schmitt & Sofer, 1992: 28f

⁶² Carlsson, 2000:66f

Han menar att manlig sexualitet i muslimska länder har större omfång och skyddas på grund av den kvinnliga hederskoden och att arabers förkärlek till unga vackra pojkar beror på frånvaro av sociala komplikationer i sådana relationer. Pederasti och prostitution blir således ett manligt maktutövande då den passiva partnern blir offer för en sanktionerad form av sexualitet. Även om homosexualitet per definition är förbjudet så förekommer beteendet utanför begreppsdefinitioner och lagar.

4. HOMOEROTIK I ISLAMSK TRADITION

KORANEN

Islams grundsten och till lika rättesnöre är den ”heliga” Koranen, den från Gud uppenbarade lagen och vägledaren. I Koranen finns en rad påbud och förbud om hur man skall sätta regler både privat och samhälleligt. Koranen, om man läser den rent bokstavligt, fördömer inte sex som något syndigt om det sker inom ramarna för äktenskapet och slaveri. Däremot kan det tolkas som att den förbjuder en rad utomäktenskapliga sexuella handlingar såsom sodomi, pederasti, och otrohet. En vanlig tolkning är att Koranen förespråkar *Nikāh*, vilket betyder både samlag och äktenskap, vilket skulle betyda en helt legitim kombination.⁶³ Äktenskapet ses därför som en institution som skall motverka alla de ovanstående frestelserna och motverka frustration. Det är dock tillåtet för en man att ha sex med sina slavar och det rekommenderas särskilt till män som inte har råd eller av andra anledningar inte kan ta sig en hustru.⁶⁴ Vad som däremot inte är helt tydlig är huruvida Koranen förbjuder analsex, även om det finns ett uttalat förbud både i hadithen och i rättstraditionen *fiqh*, vilket jag återkommer till senare. I Koranens fjärde sura sägs:

Och invånarna skyndade till (från alla håll), drivna (av sina begär); sedan länge hade de tagit för vana (att tillfredsställa sin lust) på detta skamliga sätt. (Lot) sade: 'Mitt folk! Här är mina döttrar; Det vore mindre anstötligt (om ni ville förströ er) med dem. Frukta Gud och dra inte skam över mig genom att förgräpa er på mina gäster! Finns det inte en (enda) rättsinnig man bland er?' De svarade: 'Du vet att dina döttrar inte är för oss och du inser nog vad vi vill'.⁶⁵

⁶³ Stewart 2004: 580

⁶⁴ Bernström, vers 4:25

⁶⁵ Bernström, vers 11:78-79

Det finns ett flertal ställen i Koranen som behandlar sexuella handlingar mellan män, sodomi, och som alla knyter an till samma berättelse om Lot i Sodom. Ovanstående citat handlar om vad som hände gästerna som besökte Sodom. Koranversen antyder att handlingar som männen i Sodom utför är anstötliga och skamliga men inte förbjudna. Muhammad förbjuder visserligen ovanstående sexuella handlingar utifrån vissa källor men det är inte i Koranen som straffet för handlingen har sitt ursprung. Koranversen visar också tydligt mannens dominans gentemot kvinnor och faderns äganderätt över sina döttrars sexualitet. Lot ville istället för att männen i Sodom skulle ge sig på hans gäster, erbjuda sina egna döttrar som objekt för deras sexuella frustration. Men männen i Sodom är tydliga med att deras begär endast riktar sig till det manliga könet och inte det kvinnliga. Det visar sig även att dessa handlingar har skett regelbundet och att det utövas någon form av makt eller våld gentemot besökarna. Vi kan se i en annan vers att handlingarna även strider mot Guds naturliga indelning mellan manligt och kvinnligt och att beteendet således stör den gudomliga harmonin. ”Måste ni, ensam i hela skapelsen, söka er till ert eget manliga kön och förbigå dem som er Herre har skapat till hustrur åt er? Ni överskrider verkligen alla gränser!”⁶⁶ Trots att Koranen fördömer sexuella handlingar mellan män finns det passager som ändå kan tolkas som uppmuntrande för kärleken och attraktionen till unga, vackra pojkar. I koranverser som tar upp paradiset fröjder för de rättrogna kan vi se följande:

På troner, inlagda med guld, och stödda (på mjuka kuddar) skall de vila mitt emot varandra och de skall betjänas av evigt unga gossar, som bär omkring karaffer och pokaler och en bägare fylld ur ren källa, (med vin) som inte framkallar huvudvärk och inte ger något rus.⁶⁷

Njutningarna i paradiset är obegränsade och ungdom och skönhet tillhör några av dem. I en annan vers beskrivs skönheten hos dessa unga gossar mer ingående.

Och (i lustgården) skall de bjudas på en dryck spetsad med ingefära från en källa vars namn är *Salsabi*. Och de skall betjänas av evigt unga gossar, som du skulle kunna tro var kringströdda pärlor; och vart du än vänder dig, ser du överallt glädje och överdådig prakt.

Och de skall bära dräkter av grönt siden och brokad och som smycken skall de ha armringar av silver. Och deras Herre skall stilla deras törst med den renaste dryck.⁶⁸

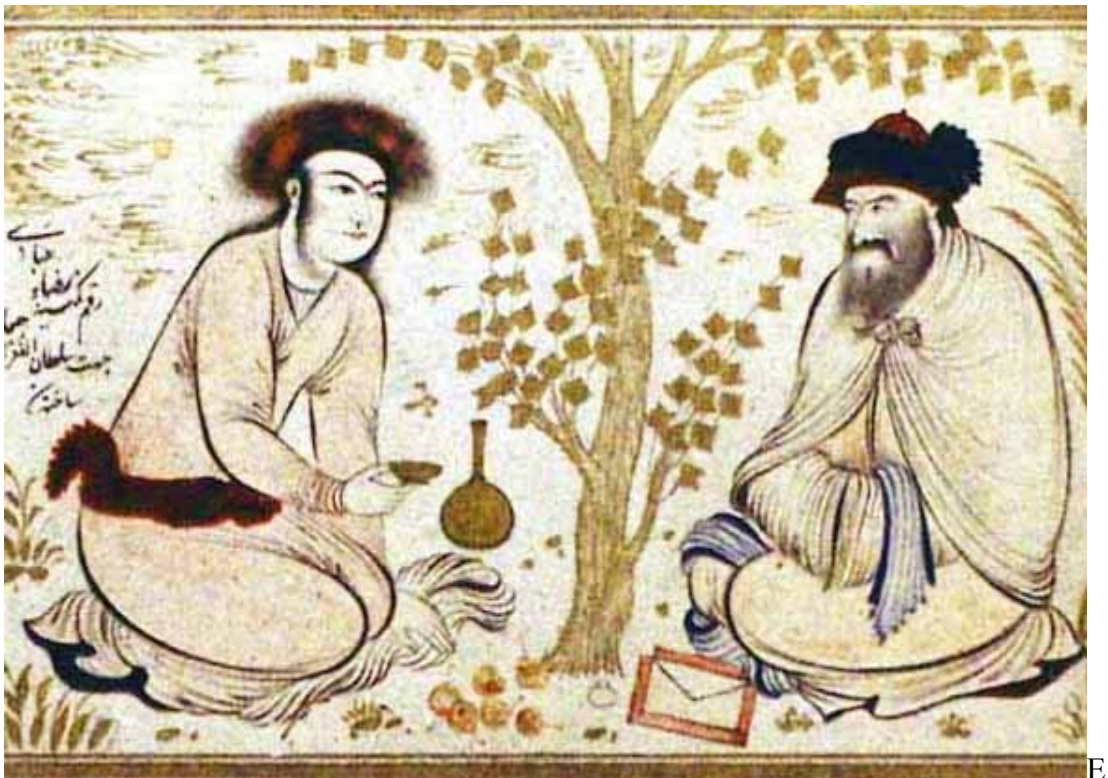
⁶⁶ Bernström, vers 26:165-166

⁶⁷ Bernström, vers 56:15-20

⁶⁸ *ibid*, sura 76:17-20

De skägglösa ynglingarna eller *amrad*, hyllas alltså som en av de högsta njutningarna i paradiset men ses som en farlig frestelse i livet. Muhammad var väl medveten om lockelsen hos de ung vackra pojkarna då han varnade sina följeslagare med orden ”Beware of beardless youth for they are a greater source of mischief than young maidens.”⁶⁹ Pojkarna som de rättrogna möts av i paradiset beskrivs i en annan vers mer utförligt och det kan tolkas som erotiskt då ostron i många kulturer ses som ett afrodisia och används som en erotisk allegori.

Och hos dem skall vara ungdomar, som betjänar dem, (av samma rena skönhet) som pärlan i (ostronets) skyddande skal.⁷⁰

En ung man, ”a beardless youth” serverar vin till en helig man⁷¹

Det finns i en koranvers en passage som talar om de manliga tjänare som inte känner begär efter kvinnor. Passagen finns i samma sammanhang som beskriver hur kvinnan skall klä sig och handla anständigt, en omdebatterad vers som anknyter till kvinnors slöjbärande. I versen står det att kvinnor inte skall ”låta sina behag skymta inför andra män än sin make, sin fader,

⁶⁹ se not 49

⁷⁰ Bernström, sura 50:24

⁷¹ <http://www.androphile.org/preview/Museum/Iran/gardenM.html>

sin svärfader, sina söner, sin makes söner, sina bröder, sina brorssöner, sina systersöner, närstående kvinnor, dem som de rättmätigt besitter och sådana manliga tjänare, som inte längre känner begär efter kvinnor.”⁷²

HADITHER

Hadither är samlade traditioner och utsagor gällande profeten Muhammads handlingar och ord. Haditherna ligger som grund för islamisk rätt och används som ett viktigt verktyg för de olika rättsskolorna. Många hadith-utsagor fördömer olika sexuella handlingar mellan män, exempelvis sodomi. Jag kommer nedan att redogöra för en del av dessa utsagor från olika hadithtradenter. Dessa utdrag är hämtade från en hadithkonkordans på Internet.⁷³

I Sunan Abu Dawuds hadithsamling finns det några utsagor om sodomi:

Book 38, Number 4447

Narrated Abdullah ibn Abbas:

The Prophet (peace be upon him) said: If you find anyone doing as Lot's people did, kill the one who does it, and the one to whom it is done.

Book 38, Number 4448:

Narrated Abdullah ibn Abbas:

If a man who is not married is seized committing sodomy, he will be stoned to death.

I Muslims hadithsamlingar finns dessa utsagor om eunucker:

Book 026, Number 5415:

Umm Salama reported that she had a eunuch (as a slave) in her house. Allah's Messenger (may peace be upon him) was once in the house that he (the eunuch) said to the brother of Umm Salama: Abdullah. Ab Umayya. If Allah grants you victory in Ta'if on the next day, I will show you the daughter of Ghailan for she has four folds (upon her body) on the front side of her stomach and eight folds on the back. Allah's Messenger (may peace be upon him) heard this and he said: Such (people) should not visit you.

⁷² Bernström, sura 24:31

⁷³ <http://www.usc.edu/dept/MSA/reference/searchhadith.html>

Book 026, Number 5416:

'A'isha reported that a eunuch used to come to the wives of Allah's Apostle (may peace be upon him) and they did not see anything objectionable in his visit considering him to be a male without any sexual desire. Allah's Apostle (may peace be upon him) one day came as he was sitting with some of his wives and he was busy in describing the bodily characteristics of a lady and saying: As she comes in front four folds appear on her front side and as she turns her back eight folds appear on the back side. Thereupon Allah's Apostle (may peace be upon him) said: I me that he knows these things; do not, therefore allow him to cater. She (" A'isha) said: Then they began to observe veil from him.

Det finns fler liknande hadith-utsagor som behandlar sexualitet, otrohet och begär.

Ovanstående citat visar hur sexuella avvikelser, sodomi och andra lustar som inte hör till äktenskapet bör straffas, enligt utsagor om Muhammad.

FIQH

Fiqh som är islamisk jurisprudens är framarbetad av islamiska jurister för att vägleda muslimer. Det finns klara skillnader mellan olika skolor och utsagor av jurister men jag har här som avsikt att ge en kort överblick i hur islamisk rättsvetenskap ser på sexuella handlingar mellan män. Det finns fyra sunnitiska rättskolor, *Hanafi*, *Maliki*, *Shafi'i* och *Hanbali* och en stor shiitisk rättskolan, *Ja'fari*. Det som kan skilja dem åt är vilka utsagor, hadither som de ser som autentiska. Nedan visar jag en översikt av 3 olika sunnitiska och en shiitisk skolas syn på sexuella handlingar mellan män:⁷⁴

- ***Hanafi*** anser inte att samlag mellan män är otrohet och de flesta tidiga jurister avskaffade dödsstraffet för dessa handlingar, andra tillät dödsstraff vid en andra överträdelse.
- ***Shafi'i*** ser sexuella handlingar mellan män som analogt med *zina*, det vill säga samlag utan att vara gift. Om en man som är gift har samlag med en annan man blir han straffad för otrohet vilket innebär stening till döds och för en ogift man blir han straffad för otukt.

⁷⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_views_of_homosexuality#Homosexuality_in_the_Sharia och <http://gaymuslims.wordpress.com/2006/05/02/michael-mumisa-misunderstood/>

- **Maliki**-skolan ser, oavsett om en man är gift eller ogift, på samlag mellan män som äktenskapsbrott och bör straffas därefter.
- **Ja'fari** ser på sexuella handlingar mellan män på samma sätt som Maliki-skolan.

Alla fyra skolor kräver att för att kunna straffas måste händelsen ha bevittnas av fyra personer vilket oftast gör det omöjligt att bli påkommen men på senare tid kan även DNA-bevisning, fotobevis och liknande räcka för att fälla.

Lite mer specifika exempel på inställningar till sodomi kan ses av enskilda personers uttalande om ämnet. Den hanbalitiska juristen Ibn al-Jawzi (d.1200) påstås ha sagt att ”He who claims that he experiences no desire when looking at beautiful boys or youths is a liar, and if we could believe him he would be an animal, and not a human being.”⁷⁵

Och imamen och juristen Sufyan al-Thawri (d. 783) skall ha flytt från ett offentligt bad för att undvika frestelse och han skall ha uttalat sig på följande sätt: "If every woman has one devil accompanying her, then a handsome lad has seventeen."⁷⁶

Jurisprudensen anser att sodomi är en akt utanför det lagliga äktenskapet och traditionella jurister anser att all sexuell aktivitet som inte legitimeras av *nikāh*, är olagligt. Juristen Ibn Haja Haytami gjorde en lista över de största synderna som radas upp nedan⁷⁷.

- **Zina**
- **Liwāt**
- **ityan al-baha'im** (bestialitet)
- analt umgänge med någon annan kvinna som inte är ens fru
- **mushāqat al-nisa'** (kvinnlig tribadism/homosexualitet)⁷⁸
- En make som har sex med sin frus lik

Inom jurisprudensen anses det inte att det är sexualakten i sig som är problemet utan med vem eller mellan vilka den genomförs. Avvikande sexuellt beteende är således helt legitimt om det brukas inom ramarna för det heligt sanktionerade äktenskapet.

Zina kan alltså innefatta alla ovanstående ”synder” även om det här står i en kategori för sig.

⁷⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Homosexuality_and_Islam#Homosexuality_in_the_Qur.27an.

⁷⁶ *ibid*

⁷⁷ <http://www.brandeis.edu/projects/fse/Pages/femalehomosexuality.html>. (Min tolkning och översättning från engelska.)

⁷⁸ En tribad är en homosexuell kvinna, tribadism är således kvinnlig homosexualitet. Ordet är väldigt gammeldags men förekommer i äldre källor. (*Prismas Uppslagsbok*, 1996: 758)

Enligt vissa traditionella jurister är straffet för *zina* 100 piskrapp medan det för äktenskapsbrott är stening. Sayyid Abul Ala-al Mawdudi beskrev omständigheter man måste ta under beaktelse innan man kan utföra straffet för *zina*⁷⁹

- Den anklagade måste ha varit vid sina sinnens fulla bruk och besitta vanligt sunt förnuft.
- Den anklagade måste vara en vuxen man som med god marginal passerat puberteten.
- Den anklagade måste, innan han blev påkommen, ha varit en praktiserande muslim
- Den anklagade måste av egen fri vilja ha utfört handlingen
- Det måste finnas fyra vittnen till händelsen för att backa upp anklagelserna.

Vidare beskrev han vad den anklagade måste uppfylla för krav för att en avrättning av skall kunna träda i kraft:

- Den anklagade måste vara en fri man/kvinna och inte en slav.
- Den anklagade måste vara gift enligt islamisk rätt och skall ha haft ett normalt fungerande sexliv där han/hon till fullo fyllde alla äktenskapliga plikter innan anklagelserna.
- Den anklagade (kvinnan) får inte vara gravid eller fortfarande amma ett barn.

I dagens muslimska länder skiljer sig straffet för homosexualitet, eller sex mellan män, ganska mycket. Dödstraff finns fortfarande i Saudiarabien, Iran, Mauritien, Somalia och Yemen. Saudiarabiens högsta straff är offentlig avrättning och Iran är det land som avrättat flest homosexuella män. Sedan revolutionen 1979 har den Iranska regeringen avrättat över 4000 män som anklagats för homosexualitet. I Bahrain, Qatar, Algeriet och Maldiverna är högsta straffet fängelse. I Turkiet, Jordanien, Egypten och Mali är homosexualitet inte specifikt förbjudet enligt lag även om homosexuella i Egypten blivit avrättade under offentlig moraliskt lag. Det är endast i Libanon som homosexualitet är lagligt.

⁷⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Zina_%28sex%29. (Min tolkning och översättning från engelska.)

ARABISK POESI

Nästan all klassisk arabisk poesi är skriven av män och om män. Heroiska hjältedikter om mod, styrka och skönhet blandat med religiösa kärleksdikter och satiriska politiska poem. I nästan alla avseenden är manligheten idealiserad och kan ibland även uppfattas som erotisk. Falliska symboler och hyllningar till ynglingars skönhet kan ses i stora verk som *Alf-layla wa-layla* ”Tusen och en natt”. Maskulina allusioner och homoerotik är signifikant för den klassiska arabiska litteraturen men skall inte ses som entydigt homoerotiskt. Många använde sig av homoerotiska allusioner för att satirisera makten och ibland även västerländska personer och maktapparater. Jag kommer här att ta upp några exempel från en av de mest kända arabiska poeterna.

Den abbasidiska diktare Abū Nuwās (ca 760-815) var en av de stora *Khamriyya* poeterna eller vinpoeterna under den tidiga abbasidiska perioden. Vindikterna hyllade vin och unga pojkar och blev först och främst skrivna för att underhålla den övre eliten. Abū Nuwās förekommer även som karaktär i några berättelser i *Alf-layla wa-layla* där hans dikter oftast handlar om kärleken till unga pojkar.⁸⁰ En annan kollektion av berättelser och poem är *The Delights of Hearts. Or What You Will Not Find in Any Book*, sammanställd av Ahmad al-Tifashi (1184-1253). I den tolv kapitel långa boken handlar fem kapitel om homoerotik. I berättelsen frågar en slavhandlare Abū Nuwās varför han föredrar pojkar framför kvinnor varpå han svarar:

There are men who like women
And who make women glad;
But, as far for me, all pleasure comes
In the body of a lad!

When, barely past his fifteenth year
Tendrils of hair begin
To form on his cheeks a tender down
Reluctant to hide the skin.

A boy at that age no longer fears
The things we dream of doing
With him, and he's lost his childish soul
That never thought of screwing!⁸¹

⁸⁰ Woods, 1998:54

⁸¹ *ibid*, s 56

Denna dikt är tydligt homoerotisk och Abū Nuwās dolde aldrig sin fascination över unga, vackra pojkar. Det är med honom den homoerotiska poesins tradition börjar och det är många författare efter honom som gått i hans fotspår. Även om Abū Nuwās inte dolde sin förkärlek för unga pojkar var hans dikter inte alltid en hyllning utan han kunde ibland använda sig av religiös symbolik för att göra narr av religiösa ledare och parodiera politiker. Islam förespråkar inte direkt pederasti och sodomi utan fördömer det starkt. Dessa vinpoeter legitimerade sin kärlek för pojkar i sina dikter därför på ett innovativt sätt genom en nytolkning av religionen som samtidigt blev en grov provokation mot de religiösa ledarna. I den första dikten nedan är vinpojken en välkommen distraktion från den dagliga bönen. Valet står mellan den rituella bönen eller den berusade passiva pederastin. Han väljer det senaste. En möjlig tolkning av dikten är att Abū Nuwās här ser på den sanna underkastelsen som ”*ubna*” och att islam som betyder underkastelse skulle tillåta ett sådant beteende.

Oh Sulayman, sing to me
 And give me a cup of wine...
 So if the wine comes round
 Seize it and give it to me!
 Give me a cup of distraction
 From the Mu’adhdhin’s call
 Give me wine to drink publicly
 and bugger and fuck me now.⁸²

I en annan dikt provocerar han religionen ytterligare genom att göra islamiska frestelser och bördor till något acceptabelt och legitimerar därmed de jordiska njutningarna.

Don’t worry when people say
 “That is not allowed and that is not permitted”
 Obey your passion and, in the early morning, bring it a yellow
 Wine spraying fire.
 Make love to boys in their youth, when their beards begin to
 Sprout, and in ripe old age.
 Sit down in every tavern, where wine and lovemaking are
 Offered...
 When the month of the fast comes, make out like you are sick.
 And if you are asked: “Is pederasty permitted at this time?”

⁸²Wright & Rowson, 1997:12

Say: "Of course!"

To keep souls away from what they love is a great sin...

In this way you will carry out the holy war.

A share of the booty and paradise will then be your right...

This is the statement of Abū Nuwās, the polemicist since his

Youth,

He made his testament after facing the changes of fate.⁸³

Både vindrickande och pederasti ses som grova synder men Abu Nuwās kritiserar islams moral och gör sin strävan efter njutningarna till en helig strävan, *Jihad*. Abu Nuwās använde sig av starka homoerotiska symboler och motiv för att skapa moralpanik i det abbasidiska hovet och skaka om de religiösa ledarna under sin tid. Huruvida dikterna speglade hans eget liv och önskningar får vara osagt, viktigast är att de reflekterar attityder och beteenden under en viss period under den islamiska historien.

Shah Abbas I med vinpojke

Inskriptionen på tavlan lyder:

May life grant all that you desire from three lips, those of your lover, the river, and the cup.⁸⁴

⁸³ Wright & Rowson, 1997:12f

⁸⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Shah_Abbas_and_Wine_Boy.jpg

6. AVSLUTNING

ANALYS OCH KONKLUSION

Makt i förhållande till sexualitet, som har varit utgångspunkten för denna uppsats, har visat sig vara en betydande faktor i muslimska traditioner och islamisk teologi. Betydande på det sättet att den har skapats ur en dominant kultur som samtidigt som den vill bevara de strikta regler den satt upp, själv skapar utrymme för avvikelser. Äktenskapet som värderas högt och sätts som ideal och ram för sexualiteten har inte hindrat män från att söka relationer utanför detta. Den rådande mansmoralen att ”sätta på” eller ”bli påsatt” och en machokultur som tillkommer i mansdominerade samhällen ser ut att vara beroende av att ständigt bekräfta sin manlighet och i det vara förtryckande, inte bara mot kvinnor utan även mot andra män. Makt brukas där det finns utrymme för den. Sexualitet utanför äktenskapet blir en arena där makten kan ta sig egna uttryck utan att störa samhällsordningen och utan att den blir ifrågasatt av religiös eller allmän moral. Domen mot det perversa och skammen som ligger i att bli påkommen har att göra med att handlingarna i sig, och motiven bakom, styrs av en dominant. Den dominanta blir i och med ett påkommande underlägsen makten. Könsegregering och den tydliga indelningen mellan manligt och kvinnligt stärker bilden av det manliga idealet. Penetration blir det yttersta verktyget för dominans samtidigt som det tränger igenom barriärer som sträcker sig långt bortom de konstruerade könsrollerna. Den bryter tabuer, både kroppsliga, religiösa och samhälleliga.

Theweleit gör ett intressant uttalande i sin bok *Mansfantasier* där han undersöker makt och sexualitet hos nazisterna. Han säger:

Att tränga in anus implicerar ett öppnande av samhälleliga fängelser, ett inträde in i den förbjudna fängelsehåla där nycklarna till många andra hålor förvaras – Det förknippas därmed med en återerövring av den revolutionära dimensionen hos begäret, som revolutionär för att den är ’begäret att begära’.⁸⁵

I ett samhälle där manlig sexualitet mellan män är förbjudet kan enligt Theweleit ”anus fungera som den plats där begäret att begära förföljs och kampen mot självupplösningen kan föras.”⁸⁶

⁸⁵ Theweleit, 1995:735

⁸⁶ ibid s. 237

Manliga sexualitet, perversiteter eller normöverskridande handlingar som utförs i en islamisk kontext blir mer accepterade då det hindrar andra mer allvarliga tabuöverskridanden. Manlig prostitution ses mellan fingrarna på för att den minskar den kvinnliga prostitutionen. Att en man har sex med en annan man utanför äktenskapet och därmed kanaliserar sin sexuella energi på annat än sin hustru kanske kan förhindra skilsmässa och frustration. Detta kanske kan ses som brottsförebyggande handlingssätt då mannen måste få utlopp för eventuella frustrationer och sexuella begär för att förebygga grövre brott som till exempel våldtäkt på kvinnor eller prostitution.

Uppväxten i en machokultur bidrar till att unga pojkar, vare sig om de som små blivit utsatta för sexuella övergrepp eller inte, antingen imiterar makten, vilket innebär att de antingen blir den dominanta, eller sätter sig i opposition mot den och intar den passiva rollen. Själva penetrationsakten ger ett enkelt tillträde till makten samtidigt som den frigör mannen från den offentliga moralen. Och ju starkare mannens makt blir desto viktigare blir det att hålla de sexuella handlingarna hemliga eftersom de kolliderar med hans manliga ansvar. Maktspellet här handlar om att det inte kan finnas dominanter om det inte finns någon som är svagare.

Den passiva, effeminerade mannen, behövs för att makt skall kunna utövas. Handlingar som utgår ifrån maktspel är därför mer eller mindre tillåtna. Inte tillåtna enligt lag, då det måste finnas en moraliskt upprätthållande instans som ser till att dessa handlingar inte tar sig för stora friheter eller får för stora dimensioner. Handlingarna måste ske i tysthet, då kan makt utövas utan att samhällsordningen och illusionen om det perfekta samhället förstörs. Förbud och censur mot de sexuella avvikelser jag har beskrivit kan i detta fall tyckas få finnas endast för att just kontrollera att det sker i tysthet. ”Sanningen hör inte till maktens ordning”⁸⁷ som Foucault uttryckte sig. Förnekelsen är ett tydligt förhållningssätt då det gäller islams kultur, särskilt då det gäller normavvikelser. Trots att subkulturer eller ”perifera sexualiteter”⁸⁸ existerar gör de det endast för att makten tillåter dem att existera. Mannens värld domineras av olika maktuttryck och det verkar vara så som Foucault säger att ”Makten är uthärdlig bara under förutsättning att den maskerar en betydande del av sig själv”⁸⁹

Samhället skall helst vara enhetligt och oföränderligt. Många av de nutida debatter som handlar om ”islam” kontra ”väst” handlar just om huruvida islam är föränderligt och anpassningsbart till moderna fenomen och utvecklingar. De flesta muslimer skulle nog dementera att islam blivit påverkat av västerländsk kultur och påstår istället att det förfall som

⁸⁷ Foucault, band 1, 2002:77

⁸⁸ Foucault, Band 1,2002:62

⁸⁹ ibid s.98

de kan se i sitt eget samhälle snarare betyder att det har skett en viss form av manipulation, av en utomstående makt. Denna inställning beror mycket på den koloniala tiden och en del muslimer påstår att det moraliska förfall som kan skönjas i deras egen kultur är en kvarleva från den tiden. Det kan också bero på att många muslimer ser på sin religion som något absolut. Islam skall vara och verka som underlag för allt i livet och framförallt skall det ligga som grund för samhällsbildning. Men vad händer då om människor går emot det som Gud lagt fram för dem som absolut? Hur skall man acceptera avvikande beteenden när islam skall skydda och reglera allt sådant. Ett sätt har blivit att ignorera det faktum att något sådant överhuvud taget existerar. Man låter det ske i tysthet för att slippa offentliga debatter för att på så sätt samtidigt undvika ifrågasättande av själva religionen.

Religionens betydande roll i samhället och tron på den som absolut gör att vägar förbi den religiösa rätten eller moralen ständigt söks och innovationen för de sexuella avvikelsernas existens blir stor. Exempel som ges inom arabisk poesi visar hur religion används som ett verktyg för att bearbeta makten, parodiera den eller enligt Foucault även låta sig utnyttjas av den. Det homo-sociala samhället som jag har undersökt är typiskt för den islamiska kulturen och visade sig, trots tystnaden kring könet, vara ett sexuellt samhälle eller ett ”könssamhälle”, där (med Foucaults ord) ”maktens mekanismer riktar sig till kroppen, till livet, till det som främjar det, till det som stärker arten, dess kraft, dess förmåga att härska eller dess fallenhet för att låta sig utnyttjas.”⁹⁰ Foucaults orientalistiska syn om den muslimska världens kärlekskonst visar sig inte vara en korrekt observation. Jämförelsen med den borgliga kristna kulturen har mycket fler faktorer som överensstämmer. Myten om *Ars Erotica* och orientens mystik, är inte mer än en romantisk idé och en önskan om att sexualiteten och njutningen någon stans i världen bara existerar i sig själv och lever fri från strukturer och fri från makt.

SLUTORD

Mitt intresse för sexualitet, variationer av sexualitet, subsexualiteter och perversioner har i och med denna studie ökat. Jag ämnar fortsätta undersöka sexualitetens mekanismer och drivkrafter. En projektidé som jag fick under detta arbetes gång var att undersöka unga invandrade muslimer sexvanor i Sverige. Hur och om de har förändrats efter migrationen och vad det i så fall är som ligger bakom förändringar och inställningar.

⁹⁰ Foucault, 2002:147

LITTERATURLISTA

Ahmed, Leila, 1992, *Women and Gender in Islam*. Yale University Press, Chelsea.

Bernström, Mohammed Knut, 2002, *Koranens Budskap*. Propius förlag AB, Stockholm.

Bibelkommissionen och Svenska bibelsällskapet, 1999, *Bibeln 2000*. Verbun förlag, Jongbloed, Nederländerna

Bouhdiba, Abdelwahab, 1998, *Sexuality in Islam*. Saqi books, London.

Carlsson, Göran, 2000, *Religion, Kultur och Manlig sexualitet*. Bo Göran Carlsson och Carlsson bokförlag, Bjärnum.

Foucault, Michel, 2004, *Sexualitetens historia - Viljan att veta*. Diadalos AB, Uddevalla.

Foucault, Michel, 2004, *Sexualitetens historia - Njutningarnas Bruk*. Diadalos AB, Uddevalla.

Foucault, Michel, 2004, *Sexualitetens historia - Omsorgen om sig*. Diadalos AB, Uddevalla.

Goldberg, Jonathan, 1994, *Reclaiming Sodom*. Routledge, New York.

Lahoucine, Ouzgane Edt, 2006, *Islamic Masculinities*. Zed Books Ltd, New York.

Marmon, Shaun, 1995, *Eunuchs and Sacred Boundaries in Islamic Society*. Oxford University Press, New York.

Megill, Allan, 1985, *Prophets of Extremity: Nietzsche, Heidegger, Foucault, Derrida*. University of California Press, USA.

Schmitt, Arno and Jehoeda Sofer Edts, 1991, *Sexuality and eroticism among males in Moslem societies*, Haworth Press, New York.

Stephen O. Murray and Will Roscoe, 1997, *Islamic Homosexualities: Culture, History, and Literature*. New York University Press, New York.

Thackston W.M, 1994, *Introduction to Koranic and Classical Arabic*. IBEX Publishers, Inc, USA.

Theweleit, Klaus, 1995, *Mansfantasier*. Symposium, Stockholm/Stehag.

Woods, Gregory, 1998, *A History of Gay Literature: The Male Tradition*. World Print LTD, Hong Kong.

Wright, J.W and Rowson, Everett K Eds, 1997, *Homoeroticism in Classical Arabic Literature*. Columbia University Press, New York.

Zetterstéen, K. V, 2003, *Koranen*. Wahlström & Widstrand, Avesta.

Uppslagsverk

Al-Mawrid, A Modern English – Arabic Dictionary, 2006, Dar El-Ilm Lil-Malayen, Beirut.

Encyclopaedia of Islam, 1960 och framåt, Brill, Leiden, Nederländerna.

Encyclopaedia of The Qu'rān, 2001 och framåt, Brill, Leiden, Nederländerna.

Filosoflexikonet, 1991, Bokförlaget Forum, Borås.

Prismas Uppslagsbok, 1996, Prisma, Otava, Finland

Arabic-English Dictionary, Fourth Edition, 1994, Wehr, Hans, Spoken Languages, Inc, Wiesbaden.

Artiklar

Colin, G.S, "Baraka", i *Encyclopaedia of Islam*, 1967, Brill, Leiden, Nederländerna.

Gardret, L, "Fitna", i *Encyclopaedia of Islam*, 1959, Brill, Leiden, Nederländerna.

Katz, Jonathan Ned, "The Age of Sodomitical sin, 1607-1740", i *Reclaiming Sodom*, 1994, .
Routledge, New York.

Kugle, Scott, "Queer Jihad, A view from South Africa" i *ISIM*, nr 16 autumn 2005

Stewart, Devin J, "Sex and Sexuality" i *Encyclopaedia of The Qu'rān*, 2004, Brill, Leiden, Nederländerna.

Weeks, Jeffrey, "Foreword" i *Sexuality and eroticism among males in Moslem societies*, 1992, Haworth Press, New York.

Internet

<http://www.well.com/user/aquarius/index.htm>, 2006-08

<http://www.brandeis.edu/projects/fse/Pages/femalehomosexuality.html>, 2006-08

<http://gaytoday.badpuppy.com/garchive/viewpoint/013100vi.htm>, 2006-08

<http://www.wikipedia.org>, 2006-08

<http://www.usc.edu/dept/MSA/reference/searchhadith.html>, 2006-08

<http://www.rfslungdom.se>, 2006-08

<http://gaymuslims.wordpress.com>, 2006-09

